

Jordbunden – Jordklodens levende hud

Jordbunden udgør den aller yderste 'hud' på Jordens landområder. Dette lag, som er fra få centimeter til sjældent mere end 2-3 m tykt, er afgørende for livet på landjorden. Jordbunden er ankerplads for planternes rødder; den holder på vand og næringsstoffer indtil planterne kan udnytte dem; den beskytter grundvandet mod forurening. Den huser et mylder af mange forskellige former for liv. Blandt andet regnorme, myrer og termitter, som lever af planternes rødder, andre organismer og andet organiske materiale, og ikke mindst rummer jordbunden myriader af mikroorganismer, som formidler en sværm af biokemiske processer lige fra fiksering af atmosfærisk kvælstof til nedbrydning af organiske stoffer. Faktisk findes den største biodiversitet under og ikke over jordoverfladen.

Et sted – en jordbund

Jordbunden varierer fra sted til sted – ikke tilfældigt men på systematisk vis: Jordbunden i tundraen er meget forskellig fra tropejordbunden; den er anderledes på stejle skråninger end på flade sletter og variationen ses ofte indenfor korte afstande. En tur fra bakketop til dalbund vil typisk ledsages af en ændring af jordbundens sammensætning, som kan være afgørende for dens udnyttelse til plantedyrkning eller andre formål. Jordbundens variabilitet afspejler dens enestående placering i forhold til jordklodens andre store komponenter, nemlig i grænsefladen mellem atmosfæren, litosfæren, hydrosfæren og biosfæren.

- **Et sted – en jordbund**
- **Jordbunden – en sårbar ressource**
- **Jordbunden – behov for pålidelig viden**

Jordbunden – en sårbar ressource

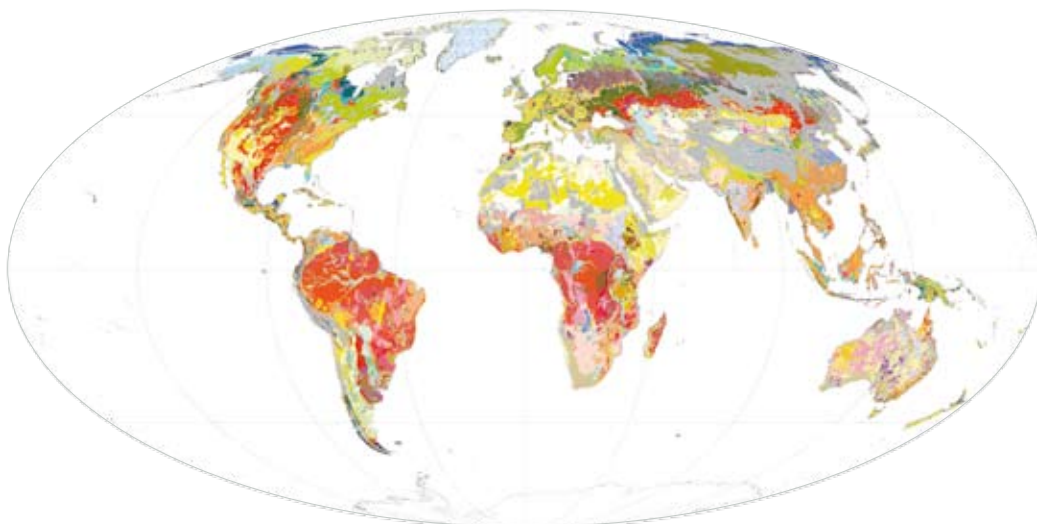
Jordbunden er sårbar. Menneskets aktiviteter udgør den største trussel mod jordbundens kvalitet. Det er ingen nyhed. Allerede de tidligste samfund omkring Eufrat og Tigris i Irak ødelagde jordbunden. En stor synder er erosion, som kan medføre at hele jordbundslaget fjernes og blotter den bare klippe eller golde råjord i et område. Erosion skyldes først og fremmest forkert jordbundsudnyttelse, fx. dyrkning på stejle skrånninger.

Egentlig er jordbunden et forbavsende robust system, som kan uskadeliggøre mange uønskede stoffer ved binding og nedbrydning. Denne evne til at 'rense' har resulteret i, at jordbunden igennem tiden er blevet tilført store mængder organisk og uorganisk affald. Men jordbundens evne til at 'rense' er begrænset og hvis affaldstilførslen overstiger bindings- og nedbrydningsevnen, forringes jordbunden p.g.a. reduceret bindingsevne og biologisk aktivitet. Den mest alvorlige form for jordbundsødelæggelse skyldes dog opførelse af bygninger, anlæg af veje og anden form for befæstning. Når jordbunden først er 'forseglet' med asfalt, beton og mursten, er den i realiteten tabt, idet dens oprindelige egenskaber og funktioner kun meget vanskeligt kan genskabes. Jordbunden i store områder er på denne måde gået tabt, primært i industrialiserede lande.

Jordbunden – behov for pålidelig viden

Vi har nu i stigende grad tilgang til omfattende, opdateret viden om jordklodens overflade takket være en stedse øget strøm af informationer fra fly- og satellitbårne overvågningssystemer koblet til kraftige computere. Vi behøver ikke længere alene at forlade os på den viden, som findes i form af trykte kort og rapporter baseret på tidligere indsamlede data. Sammen med udviklingen indenfor klima- og landskabsmodellering sætter denne nye viden jordbundsforskerne i stand til at forudsige, hvordan jordbunden udvikles i fremtiden forskellige steder på jordkloden og hvad der vil ske, hvis udnyttelsen ændres. Ved at sammenholde disse informationer med resultaterne af feltundersøgelser vil jordbundsforskerne få helt nye muligheder for præcis rådgivning og vejledning m.h.p. at sikre en bæredygtig jordbundsudnyttelse og arealforvaltning i fremtiden.

Globalt jordbundskort

ISRIC - World Soil Information
PO Box 353
6700 AJ Wageningen
The Netherlands
www.isric.org

International Union of Soil Sciences (IUSS)
www.iuss.org